

Звіт про виконання у 2016 році «Програми проведення археологічних досліджень в Чернігівській області на 2013 – 2020 роки»

У 2016 році на виконання цільової «Програми проведення археологічних досліджень в Чернігівській області на 2013 – 2020 роки», затвердженої рішенням Чернігівської обласної ради від 29.03.2013, в Чернігівській області здійснювали роботу 8 археологічних науково-дослідних експедицій, створених на базі ЧНПУ ім. Т.Г. Шевченка, а також Лівобережна археологічна експедиція ДП «Старожитності Полісся» ДП «НДЦ «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України.

Чернігівська археологічна експедиція проводила роботи на території Чернігівського дитинця, спрямовані на вивчення пам'яток давньої міської забудови. Були виявлені археологічні комплекси різних періодів історії Чернігівської фортеці, які дозволяють скласти більш повне уявлення щодо її функціонування у XVII-XIX ст. Було також продовжено дослідження Іллінської церкви та фундаментів пам'ятки архітектури національного значення Катерининської церкви, що дозволило уточнити стан їх збереження і розробити відповідні пам'яткоохоронні та реставраційні заходи.

Новгород-Сіверська археологічна експедиція реалізувала комплекс робіт, пов'язаних з вивченням стародавнього міського посаду на території сучасної Базарної площі. У ході розкопок виявлено різноманітні об'єкти XII-XVIII ст., зібрано чисельну колекцію знахідок, які репрезентують різні аспекти функціонування міста в минулому (культові, господарські та побутові речі, предмети озброєння, монети, архітектурна кераміка тощо). Серед досліджених об'єктів – залишки споруд другої половини XIII-XVI ст., які свідчать про безперервність існування Новгорода-Сіверського у післямонгольський час.

Мезинська археологічна експедиція продовжила комплекс робіт на території Мезинського національного природного парку. Головним об'єктом залишалось городище Свердловське-1. Вдалося встановити, що воно виникло у X ст. за князювання Володимира Святославича і контролювало брід через Десну по дорозі на Новгород-Сіверський. На укріпленій частині поселення досліджено виробничий комплекс – залишки майстерні металурга-універсала, який займався виробництвом заліза та обробкою кольорових металів.

Седнівська археологічна експедиція проводила роботи в ур. Трифоновщина, що на південно-західній околиці смт Седнів, де на городищі зроблено розріз оборонних споруд (напільного валу та ескарпу), досліджено ділянку посаду, встановлено час функціонування комплексу – XIV ст. Крім того, експедиція провела шурфування південної околиці селища в районі городища Орешня, де виявлені матеріали I – II ст н.е., досліджено котлован споруди X ст. та виявлено культурний шар XIII ст.

Батуринська археологічна експедиція проводила дослідження в охоронних зонах Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця». Було досліджено комплекс зернових ям, низку житлових, господарських та ремісничих споруд, отримані колекції побутового матеріалу часів І. Мазепи та К.

Розумовського. На території садиби В. Кочубея визначено місце розташування дворової церкви, фундаменти споруди, збудованої за К. Розумовського і знесеної у XIX ст. На підставі матеріалів, отриманих під час розкопок у Батурині, були проведені антропологічні дослідження, що значно розширюють наші уявлення про антропологічні особливості населення Лівобережної України XVII- початку XVIII ст.

Виповзівська археологічна експедиція проводила роботи на городищі та посаді Виповзівського археологічного комплексу. Також були проведені палеоботанічні, антропологічні, геомагнітні та остеологічні дослідження, що значно розширюють уявлення про заняття мешканців Виповзівського археологічного комплексу.

Любецька археологічна експедиція проводила розкопки поблизу пам'ятки архітектури національного значення кам'яниці Полуботка. Також проведені дослідження на території монастирського скита на схилі корінного берега Дніпра, на південь від городища Монастирище.

Лиственська археологічна експедиція продовжила дослідження Городища-1 та Городища-2 у с. Малий Листвен Ріпкинського району. На північній околиці с. Малий Листвен відкрито поселення з матеріалами XII-XIII ст.

Лівобережна археологічна експедиція здійснювала охоронно-рятувальні археологічні дослідження на трьох пам'ятках археології Городнянського району, що знаходяться під загрозою знищення під впливом природних та антропогенних факторів.

- поселення «Варковщина» (4-3 тис. до н.е., VII-III ст. до н.е., що розташоване поблизу с. Лашуки Городнянського району)
- поселення «Дюна» (XXVI-XV, I-IX ст. до н.е., II-V ст. н.е. на околицях с. Конотоп Городнянського району)
- поселення «Кар'єр» (III-V ст. на околицях с. Івашківка Городнянського району).

Також при обстеженні південної території болота «Замглай» виявлено нове невідоме поселення «Петрушин-Мис-1», розташоване на південний-схід від с. Петрушин Чернігівського району, на південно-західному березі болота Південний Замглай. При шурфуванні виявлені фрагменти ліпних посудин доби бронзи (2-1 тис. до н.е.).

Отримані археологічні матеріали дозволяють істотно збагатити історико-культурний потенціал Чернігівської області. Після завершення роботи над науковими звітами вони будуть використані для підготовки наукових та науково-популярних публікацій, пам'яткоохоронної документації, а також у краєзнавчій, музейній та екскурсійній роботі. Колекції знахідок поповнять зібрання музейних установ Чернігівщини.

Виконання заходів «Програми проведення археологічних досліджень в Чернігівській області на 2013-2020 роки» у 2016 році відповідно до додатку напрямів діяльності та заходів даної Програми (додається).